

Rösten som gav de osynliga ett språk

Berättelse

En pojke byter land

Cornelis Vreeswijk föddes den 8 augusti 1937 i hamnstaden IJmuiden i Nederländerna. När han var tolv år bröt familjen upp och flyttade till Sverige, där de bosatte sig i trakten kring Ekerö utanför Stockholm. För en tonåring innebar det inte bara ett nytt land, utan också ett helt nytt språk att erövra. Att han senare skulle skriva några av de mest älskade visorna på just svenska var det ingen som kunde gissa. Kanske var det till och med en fördel att komma utifrån: den som lär sig ett språk som vuxen lyssnar ofta noggrannare på orden och deras rytm.

Genombrottet

Som ung gick Cornelis genom en rad olika yrken och studerade en tid, men dragningen till musiken var starkare än allt annat. Han spelade gitarr på ett eget sätt och sjöng med en hes, sträv röst som inte liknade någon annans. När debutskivan "Ballader och oförsämdheter" kom ut 1964 blev den en omedelbar succé. Plötsligt stod en invandrad nederländare i centrum av svenskt kulturliv, vilket var ovanligt för sin tid. Att en utböling kunde behärska det svenska språket så skickligt gjorde många både förvånade och imponerade.

Sångernas människor

Det som gjorde Cornelis unik var blicken för dem som samhället ofta glömde bort. Han sjöng om fattiga, om utslagna och om kärlek som tog fel väg. I "Somliga går med trasiga skor" ställs den obekväma frågan varför vissa människor lever i överflöd medan andra inte äger något, vilket fortfarande känns aktuellt. Samtidigt kunde han vända på allt och skriva något varmt och lekfullt, som "Brev från kolonien", en sång som generationer av barn har sjungit på sommarläger. Denna förmåga att röra sig mellan djupt allvar och skälmsk humor gjorde honom svår att placera i ett fack.

Skuggorna bakom framgången

Bakom den offentliga bilden fanns ett liv som inte var enkelt. Cornelis drack för mycket, hade ständigt ont om pengar och hamnade gång på gång i konflikter med både myndigheter och sig själv. Å ena sidan var han hyllad och beundrad, å andra sidan kämpade han med problem som han aldrig riktigt blev fri från. Trots detta fortsatte han att arbeta. Han skrev hundratals sånger, spelade in skiva efter skiva och medverkade dessutom i filmer. Arbetsviljan tycks ha varit hans sätt att hålla mörkret på avstånd.

Ett bestående arv

Cornelis Vreeswijk dog den 12 november 1987 i Stockholm, endast 50 år gammal, av levercancer. Han blev aldrig svensk medborgare, men frågan om medborgarskap känns nästan oviktig. Genom sina sånger gjorde han Sverige till sitt på ett djupare plan än något pass kunde ge. Att en pojke som kom utifrån blev en av landets största visdiktare säger något viktigt: tillhörighet handlar inte alltid

om var man föds, utan om vad man ger. När någon idag sätter sig med en gitarr och sjunger om livets glädje och sorg, lever Cornelis röst vidare, även om mannen själv är borta.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
erövra	här: lära sig och behärska något svårt
dragning	en stark lust mot något
omedelbar	direkt, på en gång
utböling	någon som kommer utifrån, inte hör till från början
behärska	kunna något riktigt bra
överflöd	när man har mycket mer än man behöver
skälmsk	busig och listig på ett roligt sätt
fack	en bestämd grupp eller kategori
hyllad	mycket beundrad och prisad
myndighet	en statlig instans, till exempel polisen
bestående	något som finns kvar länge
tillhörighet	känslan av att höra hemma någonstans

Läsförståelsefrågor

1. I vilket land föddes Cornelis Vreeswijk?
 1. Sverige
 2. Nederländerna
 3. Tyskland
2. Vad menar texten med att det kunde vara “en fördel att komma utifrån”?
 1. att man får mer pengar
 2. att man lyssnar noggrannare på språkets ord och rytm
 3. att man slipper lära sig språket
3. Hur beskrivs hans debutskiva 1964?
 1. den sålde dåligt
 2. den blev en omedelbar framgång
 3. den gavs ut i Nederländerna
4. Vad var typiskt för Cornelis sånger?
 1. de handlade bara om kärlek
 2. de handlade ofta om människor som samhället glömde bort
 3. de handlade om kungar och drottningar
5. Vilken sång beskrivs som varm och lekfull?
 1. “Somliga går med trasiga skor”
 2. “Ballader och oförskämdheter”
 3. “Brev från kolonien”
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Cornelis hade ofta lite pengar.
 2. Cornelis blev svensk medborgare innan han dog.
 3. Cornelis turnerade i andra länder än Sverige.
 4. Cornelis medverkade också i filmer.
7. Förklara med egna ord varför “Somliga går med trasiga skor” fortfarande känns aktuell. (Öppen fråga)
8. Texten säger att arbetet kanske var hans sätt att “hålla mörkret på avstånd”. Vad menas med det?
9. Varför säger texten att frågan om medborgarskap känns “nästan oviktig”?
10. Beskriv kontrasten mellan Cornelis offentliga bild och hans privata liv. (öppen fråga)
11. Vad menas i slutet med att hans röst “lever vidare”?

12. Vad tror du att texten vill säga om vad tillhörighet egentligen handlar om? (öppen fråga)

Diskussionsfrågor

- Texten antyder att det kan vara en fördel att lära sig ett språk som vuxen eller utifrån. Håller du med? Varför eller varför inte?
- Cornelis räknas som svensk trots att han aldrig blev medborgare. Vad är det som gör att man “hör hemma” i ett land?
- Är det konstens uppgift att berätta om människor som samhället glömmer? Diskutera.
- Cornelis hade både stora framgångar och svåra problem. Hur påverkar det vår bild av en konstnär?
- **Skriv (6 meningar):** Skriv om en person, plats eller sak som har hjälpt dig att känna tillhörighet i ett nytt sammanhang. Förklara hur.